

US_42 Úvod do uměnovědných studií

Písemná práce

Kulturní průmysl

Karolína Tomášková

UČO: 439134

V Olomouci dne: 23. 12. 2014

Termín Kulturní průmysl byl poprvé použit představiteli Frankfurtské školy, německými filozofy Theodoerem W. Adornem a Maxem Horkheimerem v knize Dialektika osvícenství, která vyšla roku 1944. Ke kultuře se stavili zcela kriticky a tento termín nesl negativní podtext. Kulturu vnímali jako vysoké umění – tedy výjimečné výsledky kreativního lidského ducha. Toto se v polovině 20. století dočasně z kultury vytratilo a stala se obchodovatelná. Adorno s Horkheimerem zastávali názor, že kultura a průmysl by měli stát na opačných stranách, ale moderní demokratická společnost tyto dva termíny propojila a vznikl termín kulturní průmysl.

Koncem 60. let nastala modifikace myšlenek Frankfurtské školy a francouzští sociologové Morin, Heut a B. Miége začali kritizovat Adorna a Horkheimera. Poprvé v 60. letech 20. století použili termín kulturní průmysly. Zastávali názor, že nelze mluvit o jednotné struktuře, protože kulturní průmysly představují velice rozmanitou škálu oborů lidských činností, z nichž každý má svou vlastní logiku a organizuje se podle svých vlastních principů.

Kulturní průmysly můžeme rozdělit do dvou oblastí. Do první oblasti spadá tradiční umění. Tuto oblast můžeme označit i jako neprůmyslové kulturní odvětví. Produkci této oblasti je nereprodukovatelné zboží a služby, které jsou konzumované na jednom místě. Spadá sem výtvarné umění (malířství, sochařství, řemesla, ...), trhy s uměním a starožitnostmi, scénická umění (opera, orchestry, divadlo, tanec, cirkus) a kulturní dědictví (muzea, knihovny, archeologická naleziště, archivy). Druhou oblastí je oblast kulturních průmyslů, tedy průmyslové kulturní odvětví. Do této kategorie zahrnujeme produkty, které jsou určeny k masové reprodukci, hromadnému šíření a exportu (film a video, televize a rozhlas, videohry, hudba, knihy a tisk)

V hudebním odvětvím můžeme najít několik hudebních nosičů. Jako první z nich se objevil na počátku 20. století. Byla to gramofonová deska, na kterou byl nahráván zvuk akusticky. Od 20. let 20. století se přešlo na elektronické nahrávání a na trhu se objevily nejnámější vinylové desky, které byly až do konce 80. let nejpoužívanějšími hudebními nosiči. Gramofonové desky nahradil kompaktní disk, který přinesl nový způsob uchování a reprodukci hudby. Stal se na delší dobu hlavním prostředkem pro zálohování a distribuci dat. Do roku 2001 se prodalo několik miliard hudebních nosičů a na scénu se pomalu začal dostávat internet, který se stal pro velké množství lidí zdrojem nelegálního získávání hudby. Hudební společnosti byly na vrcholu prosperity, ale od té doby začal klesat prodej hudebních nosičů a hudební vydavatelství začali hlásit velké ztráty. Velká vydavatelství nejdříve začaly propouštět, následně se spojovaly a několik z nich i zkrachovalo. Díky této krizi se na trhu udržely pouze tři největší společnosti (Universal Music, Sony Music, Warner Music). O svůj zisk nepřišli jenom společnosti, ale také hudební interpreti. Uživatelé internetu začali sdílet hudbu online na serverech jako např. youtube.com a posluchači dostali skoro neomezenou svobodu v poslechu. Společnosti začaly bojovat proti pirátským serverům, ale nejefektivněji tuto situaci vyřešila firma Apple, která zprovoznila svůj úspěšný obchod iTunes. V posledních letech začíná online stahování hudby nahrazovat kompletní streaming. Funguje na principu veřejné knihovny a pro posluchače se stává ještě pohodlnější. Už nemusíme stahovat celá alba do svých počítačů a zabírat tím zbytečně místo, stačí se zaregistrovat na velkokapacitních serverech typu Deezer, Spotify a poslouchat písně z jednotlivých alb online kdekoli chceme. Stačí k tomu vlastnit zařízení s internetem. Největší z těchto serverů mají ve svém archivu přes dvacet milionů nahrávek. Jejich popularita neustále roste a s ní i množství platících uživatelů. Streamingové servery dávají alternativu lidem, kteří byli zvyklí krást hudbu a už se jim nelíbí nespravedlivý systém hudebního průmyslu. Vydavatelství prodávají autorská práva, muzikanti získávají příjmy (i když ne moc velké) z počtu přehrávání jejich písní a hudební průmysl je díky streamingu na nové cestě k rozkvětu. Překvapivě tomu napomáhá i návrat k vinylovým deskám, jejichž prodej se za poslední léta zvýšil až o 70%. Gramofonové desky se znovu stávají vyhledávaným zbožím, jejich hodnota roste a vydavatelství cítí další možný pramen svých zisků.

ZDROJE:

CIKÁNEK, Martin. *Kreativní průmysly: příležitost pro novou ekonomiku II*. Nové, rozš. a rev. vyd. V Praze: Institut umění, 2013, 165 s. ISBN 978-80-7008-274-4.

NĚMEC, Michal. Význam kulturních a kreativních průmyslů v Evropské unii, České republice a hl. m. Praze. In: [online]. Praha: Útvar rozvoje hl. m. Prahy, Odbor strategické koncepce, 2013 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z:

http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/ekonomika/2013_02_mn_vyznam-kulturnich-a-kreativnich-prumyslu-v-evropske-unii-ceske-republice-a-hl-m-praze.%20m.%20Praze.pdf